

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Український державний хіміко-технологічний університет»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор ДВНЗ УДХТУ

Костянтин СУХИЙ

«18» січня 2023 р.

ПРОГРАМА

вступного іспиту з «Філософії»
до аспірантури для здобуття ступеня доктора філософії

Дніпро

2023

Програма вступного випробування до аспірантури для здобуття ступеня
доктора філософії з філософії

Укладачі: Чичков А.Г., завідувач кафедри, доц., к.ф.н., Башкеєва О.М., доц.,
к.ф.н., Какуріна І.І., доц., к.ф.н.

Розглянуто на засіданні кафедри філософії та українознавства
протокол від 06.01.2023 р. № 5

Завідувач кафедри

Анатолій ЧИЧКОВ

Затверджено на засіданні Вченої ради, протокол від 25.01.2023 р. № 1

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка.....	3
2. Загальні положення	3
3. Перелік питань.....	5
4. Критерії оцінювання знань	7
Список рекомендованої літератури	8

1. Пояснювальна записка.

Програма вступного випробування з дисципліни "Філософія" підготовлена для здобувачів, що вступають в аспірантуру ДВНЗ «УДХТУ» для здобуття ступеня доктора філософії. У програмі відображені основні вимоги до філософської підготовки здобувачів, які склали вузівський курс з дисципліни. **Головна мета вступного іспиту – оцінювання знань особи, що поступає до аспірантури та здатності до опанування освітньої складової освітньо-наукової програми та набуття компетентностей методології наукового пізнання.**

Основною формою перевірки знань кандидатів в аспірантуру з дисципліни є екзамен.

2. Загальні положення

Філософія є світоглядно-теоретико-методологічна дисципліна гуманітарного циклу, яка впливає на формування світоглядно – моральних цінностей, аналітико-методологічні особливості, діалектичність та системність мислення. **Метою вивчення філософії є: формування підвалин сучасного системного світогляду на основі вивчення філософського погляду на світ, особливостей філософського мислення, цінностей суспільства, культури, знання методології сучасного наукового пізнання, а також пізнання законів розвитку і діалектики природи, суспільства, людини.**

Здобувачі повинні:

знати:

- історичні типи філософії та особливість їх проблем;
- галузі філософського знання та основні філософсько-методологічні категорії та поняття;
- основні форми буття і сутність діалектики;
- шляхи пізнання світу як буденного, так і наукового;
- особливості філософії суспільства, культури, людини;
- умови формування особистості, її свободи та відповідальності;

уміти:

- обґрунтовувати свою світоглядну та моральну позиції;

- застосовувати одержані теоретико-методологічні знання при вирішенні професійних завдань;
- аналізувати проблеми та процеси, явища і факти природного і соціально-культурного буття;
- розуміти світ як цілісний, системний, діалектичний, заперечливий, в постійному розвитку;
- застосовувати діалог культур як засіб вирішення соціально-культурних проблем.

Творче засвоєння філософії передбачає розгляд філософських положень у тісному зв'язку з теоретичними концепціями і матеріалами спеціальних галузей дослідження, з даними природознавства, технічних та гуманітарних наук, з урахуванням об'єктивного розвитку суспільства і культури в цілому.

3. Перелік екзаменаційних питань.

1. Предмет, основні проблеми і розділи сучасної філософії. Концепції матеріалізму і ідеалізму
2. Специфіка філософії як науки і світогляду. Функції філософії.
3. «Архе» і діалектика буття Геракліта. Матеріалізм Демокрита.
4. Свідомість людини. Суб'єктивність та ідеальність свідомості. Свідомість і мова.
5. Сократ. Вчення про людину. Метод майєвтики. Етичний раціоналізм.
6. Ідеалізм Платона. Вчення про ідеї, теорія пізнання.
7. Аристотель. Критика Платона. Вчення про початки буття та першопричини.
8. Основні проблеми філософії середніх століть. Проблема віри і знання.
9. Особливості гуманізму та антропоцентризму філософії Відродження. Роль протестантизму в формуванні нового світогляду.
10. Особливості натуральної філософії Відродження. Ідеї Коперніка, Бруно, Галілея. Геліоцентризм, теорія пізнання.
11. Філософія Нового часу. Особливості методу Ф.Бекона.
12. Філософія Нового часу. Особливості методу Р.Декарта.
13. Соціально-філософські концепції Нового часу: ідеї Т.Гоббса, Дж.Локка.
14. Філософія І.Канта. Теорія пізнання. Етичне вчення.

15. Філософія Г.Гегеля. Критика Канта. Ідеалізм і діалектика Гегеля.
16. Іраціоналізм А.Шопенгауера. Людина в філософії Шопенгауера.
17. Іраціоналізм Ф.Ніцше. Ніцше про людину.
18. Основні ідеї психоаналізу: З.Фрейд.
19. Філософія екзистенціалізму: основні ідеї.
20. Буття в поняттях: метафізика (Аристотель), онтологія, субстанція. Монізм (Спіноза), дуалізм (Декарт), плюралізм (Ляйбніць) в розумінні буття. Буття символічного, соціального, безсвідомого.
21. Простір та час як форми буття. Ознаки простору і часу, їх взаємозв'язок.
22. Діалектика як вчення про розвиток. Особливості формування ідей діалектики. Що таке розвиток? Ознаки розвитку.
23. Основний закон діалектики. Закон єдності і боротьби протилежностей. Поняття: тотожність і різниця, протилежність, протиріччя.
24. Основний закон діалектики. Закон переходу кількісних змін в якісні. Поняття: ознака, кількість, якість, міра.
25. Основний закон діалектики. Закон заперечення заперечення. Поняття: діалектичне заперечення, метафізичне заперечення. Спадкоємність, циклічність.
26. Категорії діалектики: причина та наслідок. Особливості причинно-наслідкових відносин. Категорії: елемент, структура, система. Види систем.
27. Категорії діалектики: необхідне і випадкове. Ймовірність. Категорії діалектики: сутність і явище, їх діалектика.
28. Пізнання як форма освоєння людиною світу. Суб'єкт і об'єкт пізнання. Активність суб'єкта. Агностіцизм.
29. Чуттєве і раціональне пізнання, їх форми ті єдність.
30. Проблема істини в філософії і науці. Істина як процес. Діалектика абсолютної та відносної істини. Критерії істини.
31. Загальнологічні методи в пізнанні: аналіз, синтез, абстрагування, ідеалізація, моделювання, індукція, дедукція.
32. Емпіричний рівень наукового пізнання. Методи. Спостереження. Експеримент і його види. Роль приладів. Факт

33. Теоретичний рівень наукового пізнання. Формування проблеми, формування гіпотези. Вимоги до гіпотези. Перевірка гіпотези.
34. Поняття суспільства. Специфіка суб'єкта, об'єкта і законів в суспільному пізнанні.
35. Об'єктивні та суб'єктивні фактори суспільного розвитку. Види суспільних змін.
36. Походження людини. Основні наукові гіпотези. Біологічне та соціальне в людині, їх взаємозв'язок. Соціалізація людини. Особистість.
37. Суспільне буття і суспільна свідомість. Їх взаємозв'язок. Відносна самостійність суспільної свідомості. Форми суспільної свідомості.
38. Підходи в розумінні культури: аксіологічний, діяльний, семіотичний. Вплив культури на людину і людини на культуру.
39. Наука. Технологія. Роль науки та технології в розвитку суспільства. Мотиви та умови для розвитку науки та технологій.
40. Поняття глобальних проблем. Глобалістика і антиглобалістичний рух сучасності.

4. Критерії оцінювання знань

Здобувач на екзамені повинен розкрити основний зміст питань білета та додаткових питань.

ВІДМІННО – володіння глибокими і дієвими знаннями навчального матеріалу, філософськими категоріями та поняттями, загальнологічними методами, може робити аргументовані висновки, узагальнення, проявляє самостійне мислення в висновках та аргументації. Вирішує творчі завдання, здатен сприймати іншу позицію, як альтернативу, знає суміжні дисципліни, в навчанні користується додатковими джерелами інформації. Відповідь його повна, логічна і обґрунтована.

ДОБРЕ – студент володіє достатньо повними знаннями, вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних умовах; розуміє основоположні філософські ідеї, логічно висвітлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє аналізувати,

робити висновки, узагальнення. Відповідь його повна, логічна, але з деякими неточностями.

ЗАДОВІЛЬНО – студент розуміє суть дисципліни, виявляє розуміння основних положень навчального матеріалу; може поверхово аналізувати події, ситуації, робити певні висновки, самостійно відтворити більшу частину матеріалу. Відповідь може бути правильна, але недостатньо осмислена, обґрунтована.

НЕЗАДОВІЛЬНО – має початковий рівень знань, слабо орієнтується в поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі; робить спробу розповісти суть заданого, але відповідає лише за допомогою викладача на рівні "так" чи "ні"; не володіє необхідними знаннями та вміннями, категоріями.

Список рекомендованої літератури

Базова література

Андрющенко В.П., Михальченко М.І. Сучасна соціальна філософія. Курс лекцій. – К. 1996.

Бичко А.К., Бичко І.В., Табачковський В.Г. Історія філософії: Підручник. – К., 2001.

Волинка Г.І., Гусев В.І., Огородник І.В., Федів Ю.О. Вступ до філософії. – К., 1999.

Горак Г.І. Філософія. Курс лекцій. – К., 1997.

Горський В.С. Історія української філософії: Курс лекцій. – К., 1996.

Данильян О.Г., Тараненко В.М. История развития философской мысли: общая характеристика: Курс лекций. – Х., 1995.

Данильян О.Г., Тараненко В.М. Развитие философской мысли в Украине: Учебное пособие. – Х., 1994.

Мамардашвили М.К. Как я понимаю философию. – М., 1992.

Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій: Навчальний посібник для студентів. – 2-е вид., випр. і доп. – К., 2000.

- Скирбек К.Г., Гилье Н. История философии: Пер. с англ. – М., 2000.
- Социальная философия: Учебник / Под общей ред. В.П. Андрущенко, Н.И.Горлача. – Киев-Харьков, 2002.
- Татаркевич В. Історія філософії: У 3 т. – Львів, 1997.
- Філософія: Підручник / За ред. М.І. Горлача, В.Г. Кременя, В.К. Рибалка. – Харків, 2000.
- Філософія: Підручник / І.В. Бичко, І.В. Бойченко, В.Г. Табачковський. – К., 2001.
- Філософія: Навчальний посібник / І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко, І.В. Бойченко та ін. – К., 1997.
- Читанка з історії філософії: У 6 кн./ Під ред. Г.І. Волинки. – К., Довіра, 1993.
- Етика ділового спілкування. Курс лекцій / Т.К. Чмут, Г.Л. Чайка, М.П. Лукашевич, І.Б. Осечинська. – К.: Вид. МАУП, 1999.
- Філософія як історія філософії: Підручник / За заг. ред. Ярошовця В. І. — К.: Центр учбової літератури, 2010.-368 с.
- Філософія: підручник / В.С. Бліхар, М.М. Цимбалюк, Н.В. Гайворонюк, В.В. Левкулич, Б.Б. Шандра, В.Ю. Свищо. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440 с
- Шепетяк Олег, Шепетяк Оксана. ФІЛОСОФІЯ: Підручник. – Львів: Місіонер, 2020. – 784 с

Допоміжна література

- Андрущенко В., Губерський Л., Зуєв В. Проблема гуманізму в сучасній філософії. К., 1994.
- Аристотель. Метафизика. М., 1991. – Ч.1.
- Асмус В.Ф. Античная философия. М., 1999.
- Бойченко І.В. Філософія історії: Підручник. – К., 2000.
- Культурне відродження в Україні. – К., 1993. – 218 с.
- Вступ до філософії. Історія філософії. Конспект лекцій. Ч.1./ Укл. Чичков А.Г.-Дніпропетровськ, УДХТУ.2018. – 98 с.

Вступ до філософії. Сучасні проблеми філософії. Конспект лекцій. Ч.2./ Укл. Чичков А.Г. – Дніпропетровськ, УДХТУ. 2019.- 114 с.

Методичні вказівки до виконання індивідуальних занять і тестових завдань з курсу «Філософія» / Укл. Башкеєва О.М.-Дніпропетровськ,;ДВНЗ УДХТУ.2016.

Методичні вказівки з самостійної роботи студентів з гуманітарних дисциплін для студентів усіх спеціальностей./Укл. Чичков А.Г.-Дніпропетровськ: ДВНЗ УДХТУ.2020.

Методичні вказівки з курсу гуманітарного модуля «Філософія життя» для студентів 2-го курсу/ Укл. Заєць О.М. -Дніпропетровськ: ДВНЗ УДХТУ,2011

Методичні вказівки з курсу «Філософія» за темою «Сучасна філософія. Феноменологія.» для студентів 2-го курсу/Укл. Заєць О.М. –Дніпропетровськ: ДВНЗ УДХТУ, 2010.

Електронні ресурси:

<http://www.philsci.univ.kiev.ua/UKR/index.html>

[.http://www.psylib.kiev.ua/](http://www.psylib.kiev.ua/)

<http://dialogs.org.ua/ua/>

http://www.gumer.info/bibliotek_Buks

<http://bibliograph.com.ua/filosofiya/>